

Styrelsen informerar

- Call for abstracts för NORD-ROCS senast den 31 januari. **Läs mer**
- Seminarium i Uppsala om förorenade byggnader den 5 februari 2014. **Läs mer**
- Vårmötet i Jönköping den 1-2 april 2014 med temat hållbar stadsutveckling. **Anmäl dig här**
- Seminarium om giftfri miljö och cocktaileffekter i Umeå den 8 maj.
- NORDROCS 2014 arrangeras på Clarion Sign i Stockholm den 15-18 september.
- Nu finns Renare Mark också med en grupp på LinkedIn, **gå med du också!**

/MALIN NORIN, ORDFÖRANDE

Nätverket Renare Marks nyhetsbrev distribueras till samtliga medlemmar i nätverket via e-post. Nätverket är öppet för alla intresserade. Enskilt medlemskap kan tecknas av alla, för företag finns korporativt medlemskap. Mer information finns på nätverkets hemsida eller kan fås genom att skicka e-post till nätverket. Bidrag till Nyhetsbrevet tas gärna emot.

REDAKTION:

Nyhetsbrev:

Ulrika Larson, 0708-473 475
ulrika.larson@empirikon.se

Hemsida:

Peter Harms-Ringdahl, 08-55918893
peter.harms-ringdahl@empirikon.se

ANSVARIG UTGIVARE:

Ordförande

Malin Norin, 031-771 50 55
malin.norin@ncc.se

Nätverket Renare Mark
c/o Ekorola AB
Fabriksgratan 23
891 33 Örnsköldsvik

Badholmen i Oskarshamn Foto: Ulrika Larson, Empirikon Konsult

GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR!

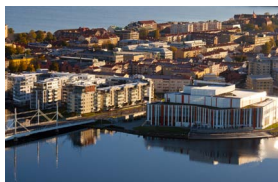
Nu när julen närmar sig kan vi blicka tillbaka på ett spännande år med många bra och trevliga möten i Nätverket Renare Mark. Vi har fördjupat oss i teman som upphandling, sediment och nya tekniker. Vi har också arrangerat en studieresa till olika åtgärdsobjekt i Småland och studiebesök till bland annat Valdemarsviken, Scharins och Rydöbruk. Under året har vi ökat medlemsantalet till 994 medlemmar i skrivande stund. Vår tusende medlem går gratis på Vårmötet i Jönköping, så har du kollegor som ännu inte är medlemmar är detta ett bra tillfälle.

Inom nätverket pågår nu planeringen för fullt inför 2014 då vi tillsammans med våra nordiska grannföreningar arrangerar NORDROCS den 15-18 september i Stockholm och Renare Marks Vårmöte i Jönköping den 1-2 april med temat hållbar stadsutveckling. **Anmäl dig till vårmötet redan nu!**

Vi kan också se fram emot ett **seminarium om förorenade byggnader** den 5 februari på Uppsala konserthus och ett **seminarium om giftfri miljö** och cocktaileffekter den 8 maj i Umeå.

Stort tack för i år! Vi ses nästa år, till dess önskar vi er en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År!

Nu har vi öppnat anmälningssidan för vårmötet 2014

Vårmötet som är en av årets höjdpunkter i branschen går av stapeln i Jönköping nästa år. Nu har vi öppnat anmälningssidan! Där kan du läsa mer om programmet och studiebesöket som anordnas dagen före vårmötet. Anmäl dig före den 20 januari så deltar du till en lägre avgift. **Läs mer**

Seminarium om förorenade byggnader 5 februari 2014

Vi får dyka ner i några praktiska exempel som till exempel saneringen av Stationshuset i Uppsala där vi även kommer att äta lunch och ha ett kort studiebesök. Under dagen belyser vi ämnet förorenade byggnader ur ett myndighets-, tillsyns-, konsult- och beställarperspektiv.

Obs sista anmälningdag är den 7 januari. Läs mer

Nätverkets syfte är att vara ett forum för att främja utvecklingen inom efterbehandling av föroreningar i mark och vatten. Målet är att skapa en ökad kontakt mellan olika grupper i samhället som berörs av problematiken driva aktuella frågor och samarbeta med nordiska och europeiska nätverk i seminarier, konferenser och workshops i syfte att främja utvecklingen inom efterbehandling.

Nyheter från Renare Marks avdelningar

Renare Mark Region syd

Den 21 oktober anordnade Region Syd och Region Väst ett gemensamt studiebesök vid saneringen Rydöbruk i Hallands län, läs mer på **sida 3**. 20 november anordnades en afterwork på Bishop Arms i Malmö efter seminariet om nya tekniker. Ett tjugotal personer slöt upp till afterworken.

Renare Mark Region Öst

Regional öst planerar för ett seminarium under slutet av januari eller början av februari och därefter hålls som vanligt årsmöte i mars.

Renare Mark Region Väst

Den 10 oktober arrangerade region Väst ett studiebesök vid in situ saneringen Brunnsbo, mer om det kan du läsa **här**. Den 12 december anordnades också en afterwork med temat sediment. Föreläsare var Maria Paijkull.

Renare Mark Region Mälardalen

Den 21 november anordnades den årliga femkampen i region Mälardalen.

Renare Mark Region Norr

Region Norr planerar att ha sitt årsmöte i januari/februari. Håll utkik på hemsidan för mer information.

Renare Marks tematiska avdelning förorenade byggnader

Den tematiska avdelning för förorenade byggnader arrangerar tillsammans med det nationella nätverket ett seminarium om förorenade byggnader den 5 februari i Uppsala.

Renare Marks tematiska avdelning förorenade sediment

Tematiska avdelningen för förorenade sediment kommer att bidra med en session med föredrag om förorenade sediment vid vårmötet i Malmö den 20-21 mars.

Läs mer om vad som händer i de regionala avdelningar på www.renaremark.se

Utlysning val till styrelse

Vill du engagera dig i Nätverket Renare Marks styrelse? 2014 behöver styrelsen en eller ett par nya ledamöter. Dessa utses på nätverkets årsmöte som hålls 1 april i samband med Vårsmötet i Jönköping.

Valberedningen strävar efter att styrelsen ska representera hela nätverket och bestå av medlemmar från olika delar av branschen.

Läs mer om styrelsens uppgifter på hemsidan: <http://wp.renaremark.se/natverket/stadgar/>.

Om du är intresserad av att vara med i styrelsen, anmäl ditt intresse till valberedningen genom en epost till charlotta.tiberg@swedgeo.se, senast 31 januari.

TUFFO

Den 25 november hade SGI tillsammans med FORMAS ett inspirations- och matchmakingmöte med temat "Effektivare sanering av förorenade miljöer". Seminariet syftade till att informera om utlysningen av medel som görs inom projektet TUFFO samt inspirera till nya samarbeten inom forskning. Seminariet hölls på Lundqvist & Lindqvist i Stockholm. På plats fanns en stor skara från forskarvärlden, konsult- och entreprenadföretagen samt kommuner och myndigheter för att höra mer om TUFFO.

Här kan du se de filmade presentationerna från dagen.

Studiebesök Ivöstrand

Studiebesök vid Scharins

Studiebesök f.d. Martin Ångkvist

Miniseminarium i Linköping

Studiebesök vid Rydö Bruk

En grå hösteftermiddag möttes Renare Marks regionala avdelningar Syd och Väst så att säga på halva vägen, när de gjorde gemensam sak och besökte natursköna Rydöbruk i Halland. Denna dag hade man dessutom ordnat öppet hus för allmänheten.

Nåväl, så här ligger det i alla fall till. Rydöbruk är en plats där det har bedrivits många olika verksamheter genom åren – järnbruk, kvarn, stampverk, garveri och handpappersbruk – och den sulfittfabrik som är "boven i dramat" var igång fram till 1944. I sin process behövde man svavelsyra, och den framställdes genom förbränning av svavelkis. Problemet var att svavelkisen även innehöll tungmetaller, och dessa stannade kvar i restprodukten, kisaska. Denna aska har sedan använts till utjämning och utfyllnad både inom och utanför bruksområdet, och därmed har föroreningarna spridits. Det som varit styrande för saneringen har varit arsenik men även en del bly har påträffats.

Den sanering som nu pågår genomförs av SVEVIA med SGU som huvudman. Det var också Erik Bergstedt från SGU som på ett utomordentligt sätt guidade oss runt arbetsområdet.

De massor som tas bort delas in i fyra olika klasser baserade på föroreningshalten. Klassningen görs på en speciell yta inom anläggningen, och massorna skickas därefter till Ragn-Sells i Vänersborg för omhändertagande.

Allt som allt räknar man med att köra bort ca 20 000 kubikmeter massor. Man kommer att lämna kvar en del, men det är ju ett bekant fenomen när pengarna och tiden tryter. Pengarna förresten – jo, man får pengar från Naturvårdsverket för den här saneringen – 35 miljoner kronor närmare bestämt – och med hjälp av dessa pengar siktar man på att vara klar med saneringen före årsskiftet.

Värt att nämnas är också att byggnaderna är K-märkta, så förutsättningen för arbetena är i princip "Gör det ni ska men se till att allting ser ut exakt som innan när ni är klara".

Förutom själva schakterna och den tidigare nämnda sorteringsytan har man också klämt in en vattenreningsanläggning i form av en sedimentationsdamm och ett sandfång, som ska säkerställa att föroreningshalterna i det utgående vattnet håller sig inom de tillåtna gränserna.

Efter att hela gruppen lydigt följt med Erik runt området, bjöds det på korv (vilket möjligen kan förklara lydigheten), varefter det var dags för hemfärd. Sammantaget ett mycket intressant och givande studiebesök – tack SGU!

Bakom tangenterna: Mikael Quednau, NRM Syd

Seminarium om Nya tekniker

Seminarieret avslutades med en paneldebatt om hur vi ska övervinna hindren för att börja använda nya tekniker. Med i debatten från höger: Ulf Andersson, Naturvårdsverket, Helena Helgesson, SGI, Erik Bergstedt, SGU, Carla Schön, Elektrolux och Anders Kihl, Ragn-Sells. Foton: Ulrika Larson

Den 20 november arrangerade Nätverket Renare Mark ett seminarium om nya tekniker på Hotell Savoy i Malmö. Dagen inleddes med fyra kortpresentationer om nya in situ-saneringsmetoder med gas (Wille Hyrkäs, Arkil), hur metaller kan återvinnas ur förorenade massor (Karin Karlfeldt Fedje, Renova), HDI-mätningar (Per-Johan Ahlström, Scantec Nordic) och hur reagensvätska fördelas med injektion (Niklas Larsson, Niras).

Efter en fikapaus och besök vid de utställningar som kortpresentatörerna bidrog med fortsatte sedan dagen med att Helena Helgesson på SGI presenterade TUFFO. TUFFO är ett projekt där forskare i samarbete med myndighet och näringsliv kan söka pengar för forskning inom efterbehandlingsområdet. Finansiering för dessa projekt söks hos FORMAS som har avsatt 21 miljoner för tre år.

Ulf Andersson på Naturvårdsverket berättade om den EBH-utvärdering som Naturvårdsverket har tagit fram. Ulf konstaterade att utvecklingen av nya åtgärds tekniker går långsamt. Några av de orsaker som Ulf pekade på var hur projektstrukturen såg ut, kriterier och rutiner för bidrag, kunskap och att fokus på saneringarna ofta låg på snabba åtgärder.

Carla Schön på Electrolux berättade därefter hur Teknikföretagen arbetar med att främja teknikutvecklingen. Carla presenterade bland annat en workshop som Teknikföretagen kommer anordna i syfte att finna innovationer som kan sänka kostnaden för saneringsåtgärder. Workshopen ska fokusera på arbetssätt och målsättningar, som till exempel alternativa upphandlingar och nyckeltal, kunskap och kommunikation, tidsaspekt och kostnader. Resultatet från workshopen kommer sedan presenteras för Lena Ek. Teknikföretagen vill att staten stödjer forskning och innovation i syfte att ta fram nya metoder. Vilket kan ske genom forskningsprogram och stöd till innovationsupphandling.

Därefter gick Per Samuelsson på COWI in på ett praktiskt exempel på en innovativ provtagning med geoprobe och MiHpt-sond. Per presenterade TRIAD-undersökning som är ett dynamiskt provtagningskoncept. Tanken är att du tar med dig hela processen ut i fält - och stannar helst kvar i fält tills föroreningsituationen är utredd.

Före lunch fick vi ta del av ytterligare ett praktiskt exempel på innovativa provtagningsmetoder. Helena Branzén, SGI, presenterade tre olika metoder att provta mikroorganismer i grundvatten, med konstgjorda provta-

Maria Sundesten, Golder Construction var moderator för dagen.

De som höll kortpresentationer fick möjlighet att visa material om presenterad teknik i pauserna. Niras förbereder sin monter.

Helena Helgesson, SGI berättar om TUFFO
Foton: Ulrika Larson

gare (biotrap) som lockar bakterier och provtagning i jord.

Efter en god och trevlig lunch med intressanta diskussioner fortsatta seminariet med att Charlotte Riis, Niras berättade om ett pilotprojekt de genomfört i Danmark med biologisk behandling av ickegenomsläppliga jordar med hjälp av elektrokinetik, en metod som har visat sig fungera såväl i leriga som sandiga jordar. Maud Söderberg, Golder, redovisade ett pågående projekt i Västervik där järn används vid deklorering. Marie Eriksson på Svevia visade i sin presentation hur deras mobila jordtvätt fungerar. Som avrundning på eftermiddagens pass om innovativa åtgärdstekniker berättade Anders Kihl, Ragn-Sells om forskningsprojektet Terra futura arsenic där Ragn-Sells i samarbete med bl.a. Luleå Tekniska universitet tagit fram en ny metod för rening av arsenikförorenad jord.

En dag fylld av intressanta diskussioner och föredrag summerades med en paneldebatt om hur vi ska övervinna hindren för att börja använda mer innovativ teknik. Ulf Andersson, Naturvårdsverket, Helena Helgesson, SGI, Erik Bergstedt, SGU, Carla Schön, Electrolux och Anders Kihl, Ragn-Sells deltog i debatten. I debatten konstaterades att det kan vara en risk för en problem-ägare att välja till exempel en in situ-metod eftersom det kan ta längre tid för genomförandet av saneringen och det är svårare att avgöra om en sanering är färdig. Har problemägaren för avsikt att sälja den sanerade fastigheten kan ansvarsfrågan bli ett problem. En lösning på det skulle dock vara att ta fram en ansvarsförsäkring som kan tecknas av problemägaren. Andra spår som diskuterades var att uppmuntra innovationsupphandlingar samt se över hur risker och kostnader fördelas när ny teknik provas. Vi måste hjälpas åt över gränserna myndighet/konsult/entreprenör/problemägare och hitta en "mittfåra". Bristen på nya tekniker i dag kan också vara ett kommunikationsmässigt problem. Regelrätta riskbedömningar måste kommuniceras tydligare och även innehålla en hållbarhetsbedömning där risker med transporter etc. ingår när ställning tas till åtgärdsval.

En annan fråga som också påverkar bedömningen av hur en sanering ska genomföras och vad den får kosta är hur vi värderar nyttan av saneringen. Ska man titta på det ur ett samhällsekonomiskt perspektiv och värdera nyttan av varje enskilt liv en sanering räddar i dag? Eller bör man blicka lite längre fram och titta på de förutsättningar vi skapar för framtida generationer?

Hur vi än väljer att förhålla oss kvarstår många områden som är förorenade i vårt avlånga land och de möjligheter vi har i dag med att hitta nya innovativa metoder kan ge vinster inte bara på vår miljö men även vad gäller teknikexport till andra länder. **Alla presentationer från dagen finns upplagda som pdf-er här.**

Dagen avslutades med en mycket trevlig afterwork som Region Syd bjöd in till på Bishop Arms i Malmö. Stort tack till alla som deltog under dagen!

**/Ulrika Larson,
Koordinator NRM/Empirikon**

Studiebesök i Brunnsbo

Den 10 oktober samlades runt 25 personer för ett studiebesök vid en in-situsanering av en bensinstation i drift. Saneringen utförs genom injicering med BOS200, vilket är en produkt sammansatt av aktivt kol, näringsämnen, elektronacceptorer och bakterier som omgående stoppar vidare spridning och på sikt skall möjliggöra en relativt snabb nedbrytning av föroreningen.

Vi inledde med ett teoripass där Markus Nilsson från Sandström Miljö- och säkerhetskonsult berättade om projektet och om deras roll som projektledare och miljökontrollant. Därefter berättade Palle Ejlskov från Ejlskov A/S om metoden och dess tillämpning.

Efter teorin var det dags för praktiken och efter att ha dragit på oss varseljackor och bytt ut lackskorna fick vi se hur injiceringen, blandning av vätska osv. gick till.

Sammanfattningsvis ett intressant studiebesök om en ny och spännande metod som vi med all sannolikhet inte sett för sista gången.

Niklas Ander, Structor Göteborg/ ordförande Region Väst

Foto: Niklas Ander

Är du student eller forskare och vill delta vid Renare Marks Vårmöte i Jönköping? 15 studenter har även i år möjlighet att få fri deltagaravgift vid Vårmotet inkl. middagen kvällen före. Först till kvarn gäller. Logi och resa bekostas av studenten. Kontakta ulrika.larson@empirikon.se för mer information.

Läs mer om Vårmotet i Jönköping den 1-2 april på www.renaremark.se

Bästa exjobb 2013

I utlysningen för Bästa exjobb söker nu Nätverket Renare Mark slutförda examensarbeten från 2013.

Bidragen kan inlämnas av institution, företag eller författarna själva. Inlämnade bidrag kommer att utvärderas av Nätverkets priskommitté som består av ca 5 representanter från branschen, varav minst en från styrelsen.

Vinnaren erhåller en prissumma på 15 000 kr samt inbjudan att presentera sitt examensarbete vid Nätverkets Vårmöte 2014. Även konferensavgift, resa och boende för Vårmötet betalas av Renare Mark.

Examensarbetet skall ha direkt koppling till förorenade områden/ efterbehandling och belysa området ur ett naturvetenskapligt, tekniskt, ekonomiskt, socialt eller juridiskt perspektiv.

Skicka examensarbetet i digitalt format till nätverkets koordinator, ulrika.larson@empirikon.se, senast den 1 februari 2014. Märk meddelandet "Bästa Exjobb 2013"

För frågor går det även bra att kontakta Ulrika Larson, 0708-473 475.

2013 i bilder

Seminarium om upphandlingar i Luleå, februari.

Besök vid Kniphammarens miljörisikområde vid studieresa i Småland, maj.

418 personer deltog vid Vårmötet som i år hölls på Slagghuset i Malmö. Temat var masshantering.

Sedimentseminarium i Linköping, oktober.

Seminarium nya tekniker i Malmö, november.

Nätverket uppdaterar registret med branscher

För att få en överblick över vilka branscher som finns representerade i Renare Mark så ber vi nu alla medlemmar att logga in i medlemsregistret och fylla i vilken bransch de tillhör. Detta gör att vi kan se om någon bransch är underrepresenterad samt ger oss en bild av vilka teman som våra medlemmar kan vara intresserade av att höra mer om på våra seminarier.

Länk direkt till registret

Det händer i nätverket

- Seminarium om förorenade byggnader den 5 februari 2014 på Konserthuset i Uppsala.
- Vårmöte 1-2 april med temat hållbar stadsplanering, Jönköping.
- Seminarium om giftfri miljö den 8 maj på Folkets hus i Umeå.
- NORDROCS 15-18 september 2014, Stockholm, läs mer på www.nordrocs.org

Det händer i branschen

- SGI: kurs om lakteter 21 januari i Linköping.
- SIPU: kurs förorenade områden 30-31 januari, Stockholm.
- Certifiering provtagare 4-5 febr. Stockholm, Tyréns.
- SPI:s branschdagar 12-13 mars, Kista mässan, Stockholm.

Läs mer om vad som händer i branschen på Renare Marks hemsida www.renaremark.se